

VIRÁGOK AZ ASZFALT TÖVÉBEN

Déli szelet, záporosít és átmenetileg nyá-
as időt jósol a meteorológia, de azért —
már nem az igazi. A borús délelőttök és
ívös esték után ugyan néha-néha kisüt a
nap, ránk nevet a kék ég; a pesti parkok-
ban és a budai hegyekben még virítanak a
nyári virágok, de már költözik a vándor-
madár; kóstonak olykor-olykor végigsúvít
Budapesten a jeges szél és a Margitsziget
árguló levelű öreg fái alatt utólér bennün-
ket az őszi melankólia. Búcsúzik a jó idő.

A virág marad hű legtovább a fővárosi
emberhez, aki közömbösen fut, siet és lohol
a pesti parkok sokszínű játszó növény-
szönyegei között. A szegfű már búcsúzik,
de a várbeli ódon házak ablakaiból a vörös
muskátlis a lila petúnia mosolyog a járó-
kelőkre. Az első fagyig kitart mellettünk a
Braziliából ideplántált skarlátpiros színű
Salvia splendens is. A Margitszigeten piros
és fehér színben tarkállik a dohányvirág;
köszöntenek a dháliák, georginák, ziniák; a
sötétsárgaszirmú büdöskék és sárgállik a
napraforgó, melyről nem mindenki tudja,
hogy Észak-Amerikából vándorolt be hoz-
zánk és *Heliantus* a tudományos neve. A
kékszínű *Aszter* egészen az első fagyig ott
virít Deák Ferenc szobra mögött; a budai
hegyekben pedig piroslik a berkenyefák
gyümölcse; érik a kökény és maholnap
gyűjtik a svábok a hecsempecset.

Vajjon honnan tudják, miképpen érzik
meg a virágok, hogy szeptember van?! Hon-
nan ismerik ki magukat, hogy kinek mikor
van itt az ideje?! A növényország két jeles
tudósa: *Moesz Gusztáv* és *Jávorka Sándor*,
a Nemzeti Múzeum növényosztályának
igazgatói csudálatos dolgokat mesélnek nek-
em a virágok életéről.

A tavasz menetrendje

— A mi tavaszunk akkor kezdődik, ami-
kor érezzük a hideg enyhülését, a légnyu-
lat alaj sajátos földszagát, amikor megpillant-
juk az első futrinkát és az első vadvirágot!
— mondja *Moesz Gusztáv* igazgató. A ta-
vaszt csak a mérsékelt földön lakói ismer-
ik; csak nekünk jelent megváltást, csak
nekünk jelenti azt a csodás törvényszerűsé-
get, hogy a tél még nem halál, hogy a
hosszú, fagyos némaságból van feltámadás.
A tavasz támasztja fel a bogárvilágot; haza
hozza tengerentúlról madarainkat; kicsiráz-
tatja a magvakat; kihajtja a földben rejtöz-
ködő hagymákat, gumókat, gyökértörzse-
ket; virággal borítja be mezőinket és lombot
varázsol az erdő csupasz koronáira. Csak-
hogy a tavasz mindenütt más és más időben
jelentkezik. Azok a tudósok, akik a növé-
nyek egyes életjelenségei és az éghajlat
között való összefüggéseket kutatják, tér-
képet készítettek a tavasz útjáról és ebből
a *fenológiai térképből* kiderül, hogy Fiumé-
ben 41—45 nappal előbb virítanak a fás
növények, mint Árvaváralján; Budapesten
21—25 nappal előbb van tavasz, mint Árvá-
váralján és 20 nappal később, mint Fiumé-
ben. A vadgesztenye virágzásának útja
Csáktornytól Árvaváraljáig 39 napig tart.
Ez pedig azt jelenti, hogy a tavasznak kö-
rülbelül 30 napra van szüksége, hogy Csák-
tornytól Árvaváraljáig jusson. A történelmi
Magyarországon Fiumében tavaszodott ki
legelőbb és Árvaváralján legkésőbbben. A
fenológiai térképről tanuljuk meg azt is,
hogy a magyar Alföldön és a Rajna völgyé-
nek középső szakaszán egyidőben tavaszod-
dik. A Rajna hollandi szakaszán tizenöt
nappal későbbben. Körülbelül akkor, amikor
minálunk a Mátrában és a Bükkben tava-
szodik. Németországban a Rajna völgyél
nem tekintve, általában 25—30 nappal ké-
sőbbben jelennek meg az áprilisi virágok,
mint a mi Alföldünkön; körülbelül ugyan-
akkor, amikor nálunk a Gömör—szepesi
érchegység öltözködik tavaszi mezbe.

Amíg Finnországba érkezik az orgonavirág

Igen érdekesen mutat rá *Moesz* doktor
arra, hogy az orgona március első felében
Spanyolországban, Sziciliában és Görög-
ország déli részén virágzik. Április első

felében a francia Rivierán és Lussin vidé-
kén kezd virágzását, úgyhogy a hónap má-
sodik felében Anglia déli részében, Lom-
bardiában és Magyarország déli és középső
részében. Május első felében a virágzás el-
jut Angliában Liverpoolig; Németországban
Berlinig, Lengyelországban Varsóig és
Oroszországban Kievig. Június első felében
Dániában, a Skandináv-félsziget déli részé-
ben és Oroszországban, Moszkva vidékén.
Június második felében végre a Skandináv-
félsziget középső részében és Finnországban
is kinyílt. Az orgona virágzásának útja
tehát Spanyolországtól Finnországig majd-
nem négy hónapig tart. Amikor a mi finn
barátaink és rokonaink az orgona illatos
virágjában a tavaszt köszöntik, mi már az
aratás előtt állunk. Általában azt mondhat-
juk, hogy a tavasz észak felé haladva, min-
den egyes szélességi foknak megfelelő száz-
tizenegy kilométernyi utat négy nap alatt
tesz meg. Nyugatról Kelet felé menő útjá-
ban hasonló utat kisebb késéssel tesz meg.
Ez a késés például a ribizke esetében száz-
tizenegy kilométerenként kb. egy nap.

Nagyon érdekes az is, hogy a hegyek: út-
jában megállítják, meglassítják a tavaszt.
Megközelítőleg el lehet mondani, hogy min-
den százméteres emelkedés három-négy
nappal késlelteti a tavasz megérkezését,
ami azzal függ össze, hogy Közép-Európá-
ban minden 100 méteres emelkedés a hő-
mérsékletet 0.5 fokkal süllyeszti. Érdekes
jelenség az is, hogy a nagyvárosokban a
növényzet néhány nappal megelőzi a kör-
nyék növényzetének fejlődését Ennek az oka
kétségtelenül a háztenger melegítő hatásában
keresendő. *Moesz* igazgató összeállította
Budapest közeli környékének a fenológiai
térképét és megállapítja, hogy mi mikor
terem, melyik virág mikor nyílik? Azt
mondja, hogy Budapest növényzete válto-
zatos és fajokban gazdag, de a sok fajtából
alig van olyan, amely nagy területnek hatá-
rozott, a zöldtől eltérő színt tudna adni.
Azt a képet például, amelyet a vas megyei
Jeli-pusztán és méginkább Németországban
és Lengyelországban a *Caluna* tömeges vi-
rágzása nyújt, amitől óriási területek rózsá-
színt öltenek, Budapest környékén nem ta-
láljuk. Annak a piros színnek sem találjuk
mását, mely a kiskunsági szikes térségeket
nyáron és ősszel a láthatárig terjedő sző-
nyeg gyanánt borítja és amely a *bárány-
fajok* nevű sziki növény tömegtelen sokasá-
gától származik. A főváros vidékén a nö-
vényfajták sokkal jobban keverednek, sem-
hogy határozott egyöntetűség, egyféle szín-
hatás keletkezhetne.

Héricsék és pimpók

Hogy kora tavasszal, áprilisban a sárga
szín uralkodik, az igen mindenkinek fel-
tűnik. Azok az elevenszínű sárga foltok,
amelyek a budai napos lejtőkön szembe
szöknek, a *homoki pimpótól* és a *hegyi ter-
nyétől* származnak. Meglepő látványosságot
nyújt a *ternyének* egy másik fajtája, mely
aransárga színével a *Gellérthegy* és a
Törökugrató szürke sziklái díszíti. Március
végén és április elején teljes pompájában
találjuk a nagyvirágú tündöklő sárga *tavaszi
Héricsék*, mely, különösen a *Csiki-hegyek*
és a *Hármashátárhegy* aljában terem na-
gyobb mennyiségben. Igen szép virág ez,
melyet nem hiába neveztek el a régiék
Aphrodite csodás szép szerelmésének neve
után: *Adonisz*-nak. A város belsejében már
csak a Vérmező őrzött meg egy olyan nö-
vényt, mely nagyobb tömegével elevenebb
szinhatást tud kelteni. Ez a *gyermeklánc-fű*
mely áprilisban, de csak a reggeli órákban
sárga színt ad a mezőnek. A *Rákosmező*
nyirkosabb rétejein itt-ott a *golyahír* és a
régi boglárka sárga színe uralkodik. Május
ban a Püßszenliván határában merészen
kiemelkedő sziklatorony az „Egyeskő” kö-
zelében a magyar flóra egy különlegessége
a *Linum dolomiticum* nevezetű len-növény
aransárga virágai adnak eleven színt a
köves lejtőnek, melyen egy másik sárga
színű virág nagy tömege is díszlik.

Budapest környékén feltűnő nagy szám-

VIRÁGHAGYMÁK
ÉRKEZTEK HOLLANDIÁBÓL
A MONORI MAGKERESKEDÉSBE,
MELY A KOSSUTH LAJOS-UTCÁBÓL
RÁKÓCZI-UT 7. SZÁM ALÁ
KÖLTÖZKÖDÖTT.
ŐSZI VIRÁGHAGYMA- ÉS MAGARJEGYZÉKET
BARKI KIVÁNSÁGARA KÜLDÜNK
INGYEN ÉS BERMENTVE.

mal találjuk a sárgavirágú növényeket. A
város belsejében is, a kertekben és parkok-
ban a tavasz jöttét az aransárgán virágzó
Forsythia-cserje hirdeti. Viszont fehér vi-
rága van a budai oldal kedves virágának, a
kői ikra virágnak. Fehér virága van a *kö-
kénynek*, a *galagonyának* és az *iszalagnak*.
Ugyancsak a főváros környékét díszíti a
kékszínű fürtös gyöngyike és a *tüdőfű*. Utak
mentén, parlagos helyeken a *mezei katáng*
szokott tömegesen ránk köszönteni. A piros
virágok nagy tömegben csak nyáron jelen-
nek meg. A tavasziak közül a *nagy pacsirta
fű*, a *kakukfüvek*, a *magyar szegfű* és a *pi-
ros golyaorr* szokott nagyobb mennyiség-
ben lejtőinken megjelenni.

Legyünk hálásak ezeknek a virágoknak,
hogy színesebb, kedvesebbé teszik a mi váro-
sunkat és vigasztalóbbá teszik a mi bér-
kaszárnnyák rengetegébe zárt életünket.

Pásztor Mihály